

11. KOLIK KRVE SE ODEBÍRÁ?

Nejčastěji se odebírá takzvaná plná krev. Po celou dobu odběru se míchá s protisrážlivým roztokem, který je v odběrovém vaku. Má se tak zabránit vzniku sraženin.

Speciální odběrová váha ukazuje hmotnost odebrané krve a čas, po který se odebírá. Odběr nesmí trvat příliš dlouho, průměrně trvá kolem pěti až deseti minut. Obvykle se odebírá 450 ml krve, tedy asi 1/10 celkového množství krve v oběhu. Jde samozřejmě o bezpečné množství. Tělo si dokáže odebrané složky nahradit během několika dnů, maximálně do tří týdnů.

12. KDE MOHU DAROVAT KREV?

Krev můžete darovat téměř v každém okresním městě. Na webových stránkách nemocnice většinou najdete transfuzní oddělení se všemi potřebnými kontakty a dalšími informacemi. Registr dárců mezi sebou transfuzní stanice nesdílejí. Je tedy důležité, aby se dárci vraceli do své transfuzní stanice.

13. JAK SE MÁM NA ODBĚR PŘIPRAVIT?

Před odběrem (min. 12 hod.) nesmíte jíst tučná jídla a pít ve větším množství alkohol. Také je již den před odběrem vhodné vypít asi 3 litry tekutin. V den odběru se doporučuje posnídat suché pečivo s marmeládou nebo s medem (žádné máslo ani margarín, žádné mléčné výrobky ani jiné potraviny obsahující tuky). Je důležité vypít min. 0,5 litru tekutin (sladký čaj, ovocné šťávy, káva bez mléka, voda).

Než vyrazíte na transfuzní oddělení, nezapomeňte si s sebou vzít průkaz totožnosti, kartičku pojišťovny a legitimaci dárce (pokud ji již máte).

14. CO MĚ ČEKÁ PO PŘÍCHODU NA TRANSFUZNÍ ODDĚLENÍ?

- registrace v evidenci dárců
- vyplnění osobního dotazníku při každém odběru
- odběr malého vzorku krve pro stanovení krevního obrazu a krevní skupiny
- vyšetření lékařem: lékař vždy rozhoduje o tom, zda dárci může absolvovat odběr

- vlastní odběr 450 ml krve (10 min.), nebo odběr plazmy a destiček (obvykle 45–60 min.)
- odpočinek po odběru a občerstvení

15. PROČ MUSÍM PŘED KAŽDÝM ODBĚREM ZNOVU VYPLŇOVAT DOTAZNÍK?

Dotazník je jedním ze základních dokumentů o provedeném odběru. Slouží jak pro rozhodnutí lékaře transfuzního oddělení o způsobilosti k odběru, tak k dohledání dat v případě nežádoucích projevů po podané transfuzi. Výrobci transfuzních přípravků jej musí dle současných požadavků EU skladovat až 30 let. Z hlediska bezpečnosti transfuzních přípravků je proto velice žádoucí, aby všichni dárci vyplňovali dotazník odpovědně.

16. POTŘEBUJI PŘED PRVNÍM ODBĚREM NÁLEZ OD SVÉHO OŠETŘUJÍCÍHO LÉKAŘE?

Pokud je dárci zdravý a neužívá žádné léky, nález nepotřebuje. V případě, že máte zdravotní problémy, je nález od vašeho ošetřujícího lékaře cenným vodítkem pro rozhodnutí o způsobilosti k odběru pro lékaře transfuzního oddělení.

17. MOHU MÍT PO ODBĚRU NĚJAKÉ ZDRAVOTNÍ KOMPLIKACE?

Dárci by měl z transfuzního oddělení odcházet, až když se cítí zcela v pořádku. Někdy může dojít k dočasnému snížení tlaku až k mdlobám. V takovém případě ihned upozorněte personál transfuzního oddělení. Prevencí těchto stavů je dostatečná hydratace den před odběrem i ráno v den odběru (voda, čaj, sladké nápoje, džus). Po dobu 24 hod. po odběru je vhodné omezit fyzicky náročné (např. sportovní) aktivity.

18. KAM PUTUJE ODEBRANÁ KREV?

Plná krev se nikde neskladuje, po odběru se ihned dále zpracovává. Z plné krve se připraví transfuzní přípravky, tedy jednotlivé složky: červené krvinky, krevní destičky a plazma. Pacientovi se podává ta část krve, které má nedostatek.

Červené krvinky se podávají při ztrátě krve nebo lidem, jejichž organismus si nedokáže sám červené krvinky vytvořit. Životnost červenýchrvinek je 35 až 49 dní.

Krevní destičky se podávají pacientům s onemocněním krve nebo například při protinádorové léčbě. Krevní destičky mají trvanlivost pouze 5 dnů.

Z krve (plazmy) se dále vyrábějí tzv. krevní deriváty, nezbytné pro léčbu nemocných (koncentráty koagulačních faktorů, albumin, imunoglobuliny).

19. JAKÉ VÝHODY BUDU Z DÁRCOVSTVÍ MÍT?

Dárcovství krve by nemělo být o finančním zisku. Ten totiž zvyšuje riziko, že dárci budou zatajovat své zdravotní problémy a darovaná krev bude ohrožovat jejího příjemce. Nicméně dárcům je poskytnuta preventivní lékařská prohlídka, na dobu spojenou s odběrem je dárci uvolněn z práce (viz zákoník práce, § 203), případně z vyučování, může uplatnit daňové zvýhodnění (viz zákon o daních z příjmů, § 15: odběr krve bezpříspěvkového dárce se bere jako dar na zdravotnické účely a oceňuje se částkou 2 000 Kč). Transfuzní stanice většinou poskytují občerstvení zdarma, některé i úhradu cestovních výdajů.

Benefity, které bezpříspěvkoví dárci krve mohou získat od VZP, najdete na www.klubpevnehozdрави.cz.

Při zpracování odpovědí na dotazy VZP využila informace Českého červeného kříže a zdrojů na internetu.

VÍCE INFORMACÍ:

Informační centrum VZP ČR | Orlická 4/2020,
130 00 Praha 3 | Infolinka: 952 222 222 | e-mail: info@vzp.cz
www.vzp.cz

NOK-DÁRCI-L/6/2016

NA CO SE NÁS NEJČASTĚJI PTÁTE

DÁRCI
KRVE

NA CO SE NÁS NEJČASTĚJI PTÁTE – DÁRCI KRVE

Všeobecná zdravotní pojišťovna s bezmála 6 miliony pojištěnců je suverénně největší pojišťovnou v Česku a to s sebou nese obrovské množství dotazů, které na ni směřují. Jen na speciální lince 952 222 222 vyřídí operátoři denně tisíce hovorů a další stovky dotazů zodpoví e-mailem.

A co teprve kolik lidí se chodí ptát přímo k přepážkám – tady jich za celý rok napočítáme miliony.

Mnoho dotazů se přitom víceméně opakuje – podnikatelé a živnostníci se ptají třeba na věci spojené s podáním přehledu o příjmech a výdajích a placením pojistného, nastávající maminky zjišťují, jak je to s přihlášením miminka ke zdravotní pojišťovně, jiné věci zajímají seniory, jiné dárce krve...

Přepážkoví pracovníci a telefonní operátoři jsou vám připraveni vyjít vstříc. Možná by vám ale ušetřilo drahocenný čas, kdybyste znali odpovědi na dotazy, které už položili lidé před vámi.

A právě v tom vám chceme pomoci. Připravili jsme přehled nejčastějších dotazů, s nimiž se na VZP klienti obracejí. Pokud se z odpovědí na ně dozvíte alespoň něco, co pro vás bude užitečné, budeme rádi.

Vaše VZP

1. ZA JAKÝCH OKOLNOSTÍ MOHU DAROVAT KREV?

O způsobilosti dárce pro odběr krve rozhoduje lékař transfuzního oddělení.

Dárce se může stát každý zdravý člověk ve věku 18–65 let s váhou vyšší než 50 kg, který dlouhodobě pobývá na území ČR a je zde pojištěn – nejen na neodkladnou péči. Cizinci navíc musejí rozumět česky nebo si s sebou přivést tlumočnicka. O podrobných podmínkách se předem informujte na místě, kam chcete jít darovat krev.

Z dárcovství krve jsou vyloučeni lidé s rizikovým chováním (časté střídání sexuálních partnerů, sex mezi muži, užívání drog). U těchto osob je vysoké riziko přenosu žloutenky B a C, viru HIV nebo syfilis. Vyšetřovací metody navíc nejsou 100% spolehlivé a mohou vycházet negativní výsledky i přesto, že je člověk již nakažený a infekční (tzv. diagnostické okno)!

Dárce se nemůže stát člověk, který prodělal infekční žloutenku (zejména C, u typu B je v případě negativního speciálního vyšetření možné opětovné zařazení mezi dárce), syfilis, tuberkulózu, břišní tyfus a některé tropické choroby. U ostatních proběhlých onemocnění, jako jsou infekční žloutenka typu A, infekční mononukleóza, borelióza apod., jsou dárce vyřazeni pouze dočasně, na 1–2 roky po uzdravení.

Po absolvovaném tetování nebo piercingu (v nezdravotnickém zařízení) dárce nemůže darovat krev 6 měsíců po zákroku. Stejný odstup má být také po porodu; nastávající maminky by krev dávat neměly.

2. JAK BUDE MNOU DAROVANÁ KREV VYUŽITA?

Každý z nás potřebuje za svůj život průměrně 5x krevní transfuzi a 14x lék vyrobený z krve. Na komplikovanější operaci je potřeba i 10 jednotek krve po 300 ml. Vzhledem ke stále složitějším operacím spotřeba krve neustále roste. Naopak počet dobrovolných dárců dlouhodobě klesá a čím dál více lidí svoji krev raději prodává farmaceutickým firmám. Lidská krev je přitom jedna z mála věcí, které neumíme vyrobit uměle. Jedním odběrem můžete jako dobrovolný dárce krve zachránit až 4 lidské životy.

3. JE DAROVÁNÍ KRVE BEZPEČNÉ?

Odběrem krve vám nehrozí žádné nebezpečí přenosu infekce. Veškerý materiál (jehly, stříkačky, odběrové sady, zkumavky)

je určen pouze k jednorázovému použití. Místo vpichu je vždy důkladně dezinfikováno a pracovníci odběrových úseků pracují zásadně v rukavicích za přísných hygienických předpisů. Zajištěno je také bezpečné uložení a likvidace biologického odpadu.

4. JAKÁ VYŠETŘENÍ MĚ PŘED ODBĚREM KRVE ČEKAJÍ?

V rámci předodběrového vyšetření se v laboratoři provede vyšetření krevního obrazu, které trvá asi 5 minut. U prvodárců se navíc provádí i vyšetření moči. Lékař vám před odběrem změří tlak, pulz a posoudí váš zdravotní stav a způsobilost k odběru.

Po odběru krve se provádí další podrobné vyšetření, které zahrnuje zjištění krevní skupiny, Rh faktoru a tzv. nepravidelných protilátek v krvi. Dále se provádí testy na HIV, žloutenku typu B a C, syfilis. V případě odchylky u některého z vyšetření je dárce následně informován a je mu doporučen další postup.

5. ZA JAK DLOUHO PO OČKOVÁNÍ MOHU PŘIJÍT DAROVAT KREV?

Po preventivním očkování proti tetanu, klíšťové encefalitidě, chřipce nebo hepatitidě A můžete přijít za týden po aplikaci vakcíny, pokud u vás nenastala žádná nežádoucí reakce. Po očkování proti hepatitidě B (nebo kombinované vakcíně proti hepatitidě A+B) je třeba dodržet pauzu 4 týdny.

Před cestou do zahraničí vám může být doporučeno např. očkování proti břišnímu tyfu, choleře, žluté zimnici. Po aplikaci těchto vakcín můžete dávat krev rovněž za 4 týdny. Ten, kdo byl před očkováním vystaven riziku nákazy žloutenkou B, vzteklinou, klíšťovou encefalitidou, musí dodržet v odběrech pauzu 1 rok. Vždy je o tom ale potřeba informovat lékaře na transfuzním oddělení.

6. MÁM ALERGII. VADÍ TO PŘI DAROVÁNÍ KRVE?

Lehké formy alergie (např. senná rýma) v době, kdy nemáte potíže a neužíváte léky, nejsou překážkou při darování krve. Odběry ale nejsou vhodné, pokud trpíte průduškovým astmatem nebo alergií s těžkými projevy, jako je např. anafylaktická reakce.

7. ZA JAK DLOUHO PO LÉČBĚ ANTIBIOTIKY MOHU PŘIJÍT DÁVAT KREV?

Pokud užíváte antibiotika, přijďte nejdříve za 4 týdny po odeznění příznaků nemoci a ukončení léčby. Časový odstup záleží také na závažnosti infekce, kvůli které byla antibiotika nasazena. Sdělte proto všechny informace o prodělaném onemocnění lékaři transfuzního oddělení.

8. MOHU DÁVAT KREV PO STOMATOLOGICKÉM OŠETŘENÍ?

Po odstranění zubního kamene či ošetření zubní hygienistkou můžete přijít 2. den po zákroku. Po ošetření zubního kazu, kořenové výplně a nekomplikované extrakci zubu můžete přijít nejdříve za týden. Po větším výkonu se raději o potřebném odstupu informujte u lékaře. Po zubních operacích je nutné dodržet pauzu v odběrech 6 měsíců.

9. JE MOŽNÉ DAROVAT KREV V DOBĚ, KDY MÁM MENSTRUACI, A PŘI TĚHOTENSTVÍ A KOJENÍ?

V době menstruace na odběr nechodte, vyčkejte na vhodnější termín. Rovněž během těhotenství nejsou odběry možné, přijďte nejdříve za 6 měsíců po porodu. Pokud kojíte, jděte na odběr minimálně měsíc poté, co s kojením přestanete.

10. JAK ČASTO MOHU DAROVAT KREV?

Mužům se doporučuje darovat krev nejvýše 4x ročně, ženám 3x ročně, nejkratší možný interval mezi odběry je 10 týdnů. Častější odběry by mohly vyčerpat zásoby železa v organismu. To tělo potřebuje k tvorbě červených krvinek.